

BISERICA și ȘCOLA.

Foia bisericească, școlastică, literară și economică.

Iese odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 5 fl.—cr., pe 1/2 an 2 fl. 50 cr.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr., pe jumătate an 7 franci.

PREȚUL INSERȚIUNILOR:

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 3 fl.; până la 200 cuvinte 4 fl.;
și mai sus 5 fl. v. a.

Correspondențele se se adreseze Redacției

„BISERICA și ȘCOLA.“

Er banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

Cuvântare

la Dumineca primă din post.

„Vină după mine!“ Ioan I. 44.

Părinții, cari au în vedere binele și fericirea fiilor lor, le dă povețe binevoitoare, ca față de ei totdeauna să fie cu ascultare și să-i urmărească întru toți pașii și întru toate exemplele lor cele bune și folositoare.

Așa se vede din s. Evangelie de astăzi, că Isus Christos, în asemenea chip a voit se deie povețe lui Filip, că dorind să fie fericit și mântuit, are să urmeze, să asculte și să se supună povețelor aceluia care de la Dumnezeu a venit învețător¹⁾. De aceea l'a și agrăit, zicând: „Vină după mine!“

Acésta agrăire ne sună și nouă Iub. Ascultători!

În privința mântuirii și fericirii noastre vremelnice și vecinice, numai un singur Părinte bun și îngrijitoriu avem care ne chiamă după sine și acela este: Isus Christos Fiul lui Dumnezeu, carele pentru noi ómenii și pentru a noastră mântuire s'au pogorit din Ceriuri. Ca și creștini, numai așa putem fi desăvârșiți, dacă întru toate îl urmărim pre El.

Turma, ce paște răspândită prin pădure, fără păzitor să pòte prada ușor prin fiarele sèlbatice și răpitoare; dar din contră, împrenată cu păzitorul isgonește lupul flămând, ce pândește după pradă.

Dacă dară Isus Christos, ca și un părinte pre-bun, păzitor și îngrijitor pentru binele și fericirea noastră și pentru încunjurarea primejdiei și a osèndei noastre, ne chiamă — în togma ca pe Filip, să mergem după dènsul: apoi avem datorință fiéscă de supunere, să-l urmărim. Despre asta voi vorbi. Urmați-mè dar cu ascultare și pre mine!

Bunul Dumnezeu de aceea ni-au dăruiit minte și ne-a înzestrat cu ea mai pre sus decât pre ahi-

malele necuvântătoare, ca să știm deosebi binele de cătră rèu. Numai cât că mintea noastră omenescă — togma pentru-că este înunecată prin păcate — este mai tare înduplecată spre aceea, ca despre lucrurile cele mai folositoare omului, să-și facă inchipuiri false adecă rătăcite. Puțini ascultători și supuși legilor și învețaturilor dumnezești sunt ca Moise!; și din contră mulți neascultători de acele sânt, ca Faraon; puțini sunt cu frica lui Dumnezeu și cu credință, ca Avram și din contră mulți sunt fără frica lui Dumnezeu și credință, ca Iona.

Știu, și cu mare durere trebuie să spun, că în zilele noastre și între voi I. Asc. s'au lățit știința aceea profană, că nimenea n'au venit din altă lume, așa dară nu este altă lume. Nu ved pre Dumnezeu, așa dară nu este Dumnezeu și alte prostii ca acestea.

Astfel, plecate spre inchipuiri false și rătăcite, spre învețaturi anticreștinești, — în asta credință se desvòltă și cresc mii și mii de suflete!

Noué nu ne este iertat Iub. se urmăm aceste învețaturi; nu este ertat, ca se credem în acele și nu ni este ertat ca se cugetăm, cum cugetă lumea stricată: ci cum ne învață Isus Christos, Părintele nostru cel binevoitor, carele totdeauna ne chiamă ca să mergem după dènsul.

La evangelistul Matei cetim, că Isus după ce a postit patruzeci de zile și patruzeci de nopți, a mers la dènsul diavolul ispititor și între altele ducèndu-l pe un munte înalt fòrte, i-a arètat toate împèrațiile lumii și măririle ei și îi dice: „Acesle toate le voi da ție, dacă că dènd, te vei închina mie.“²⁾ Isus însè îl respinse pre ispititoriul diavol și îi dice: „Mergi înapoia mea sàtană, că scris este Domnului Dumnezeuului tèu să te închini, și lui unuia să-și slugèști.“³⁾

Prin întèmplarea acésta, Mântuitoriul lumii, ne

²⁾ IV. 9.

³⁾ IV 10, 11.

¹⁾ Ioan III, 2.

învață, că noi creștinii nu avem se uămarim pre altul, decât numai pre El.

Afară de acesta ne învață, că este un Dumnezeu în trei fețe, Tatăl, Fiul și Duchul sfânt, neschimbat, vecinic, pretudindenea, atotștiutor, preaințelept, preasfânt, preamiliostiv, preadrept, atotputernic, atotștiitor și resplătitor celor buni și celor răi, pre carele, ca și pre o ființă desevârșită trebuie să-l iubim din totă inima, din tot sufletul, din totă virtutea și din tot cugetul nostru.

Reese, că dacă voim și dorim, ca se ascultăm și să urmărim sfatul părintesc, atunci trebuie se îndepărtăm „din minte, din suflet, din inimă, din rărunchi, din simțiri și din toate mădulările noastre, pre duchul nălucirii,¹⁾ ce l'au stârnit și l'au plămădit în noi atei și așa se mărturisim simbolul credinței . . .

El, Fiul lui Dumnezeu, ne învață, că Dumnezeu a făcut pre om din țerină și a suflat într'ensul suflet nemuritor. Noi urmărindu-l ca creștini, trebuie să ne folosim de mijloce, cum este: botezul, pocăința, s. cuminecătura, rugăciunea și postul, ca să ne mântuim sufletele de pierzare.

El, Mântuitorul lumii ne învață, că „Ceriul și pământul va trece.“²⁾ Urmărind învățătura asta, nu vom cugeta la cele de jos, ci la cele de sus, care vor avea valoare înaintea feței lui Dumnezeu: „Unde nici moliile, nici rugina nule strică, și unde furii nule sapă, nicile fură.“⁴⁾

El, Răscumpărătorul nostru ne învață și ne premerge cu exemple bune, în suferințe, patimi, batjocuri, abnegațiuni, ascultări și supuneri și alte virtuți bineplăcute lui Dumnezeu. „Eu sunt calea și adevărul, și viața: nimeni nu vine la Tatăl, fără numai prin mine“⁵⁾ strigă către noi. De aceea cu drept cuvânt a și potut grăi despre sine, dându-ne să înțelegem noi: „Învățați dela mine, că sunt blând, și smerit cu inima, și veți afla odichnă sufletelor vóstre.“⁶⁾

La atâtea bune ni-a învățat și atâtea bune a făcut Domnul nostru Isus Christos pentru noi ómenii și pentru a noastră mântuire, cât n'au făcut nimenea până aci și nu va face nimenea nici în viitor, pentru-că El a fost: „lumină din lumină, Dumnezeu adevărat, din Dumnezeu adevărat.“⁷⁾

Fie-care creștin poate se mărturisescă: s'au pogorit din Ceriu, pentru mântuirea mea; s'au restignit pre cruce în ȕilele lui Pilat din Pont, pentru rescumpărarea mea dela osenda vecinică; și tot pen-

tru mine s'au născut în iesle, în frig mare și în timp de érnă, tot pentru mine a fugit în Egipt și tot pentru mine a fost hulit, batjocurit, sbiciuit, bătut și scuipat în față.

Vă întreb acum Iub. creștini! că cel ce are un pic de minte sănătósă și nu este preocupat, adecă nu este condus de patimi omenești și de învățături mincinoase, pentru ce să nu asculte de glasul dumnezeesc? Pentru ce să nu primescă învățăturile lui Isus? Pentru ce să nu se închine așezămintelor lui sfinte și pentru ce să nu-l urmărescă ca Filip, întrutote? D'apoi că aceea, și cel mai reu-tăcios poate se prevadă, că în sinul creștinătății ești mai ferice ca afară de acela, și că e mai bine se fii creștin, cu credință în Christos Dumnezeu nostru, decât păgân. Deci dacă acest chip ne potem fi și costa fără credința creștinesca: urmază, că credința deșertă — eresia — nu poate fi primită, și nu poate sta a front cu învățătura lui Isus Christos, care învățatură chiar pentru-că purcede dela El: este dumnezeescă, și fiind-că este dumnezeescă, în adevăr e și mai bună; prin urmare, dacă e mai bună, atunci deducem, că este unica mântuitoare și care corespunde pe deplin minții sănătóse.

De aci provine aceea, că în toate timpurile dela Christos și întrutote împregiurările vieții, s'au plecat lui Christos, l'au urmat și a primit învățăturile și pildele lui cele minunate, cei mai învățați filosofi ai lumii din trecut și present.

Un martir, cum a fost a bunăoră sfântul Pavel, a făcut de rușine cu învățăturile lui Isus, adunarea celor mai învățați păgâni din lumea veche. Ba chiar singuri filosofii cei mai mari din timpurile vechi a-le creștinătății a recunoscut, că numai învățăturile lui Isus Christos ne poate lumina pre noi.⁸⁾

Și vedeți în butul acestora, tot ne împedecăm în ómeni, nu învățați, ci în ómeni de rând, ba chiar în țerani simpli, fără învățatură, fără un pic de carte, cari discută voia lui Dumnezeu și dogmele credinței și cari dacă este vorbă despre sfinții lui Dumnezeu, despre Preacurata fecióra Maria, despre Fiul lui Dumnezeu Mântuitorul lumii și altele ca aceste încă cu fală și cu îngânfare și cu zimbet de dispreț vorbesc despre acestea.

Unul nu urmărește pre Christos, pentru-că învață abnegațiunea, lăpedarea de sine; altul pentru-că promite resplată celui păcétos. Unul nu merge după Christos, pentru-că se îngrozește de învățăturile lui; altul, pentru-că îi mai convine se umble întru ascuns, ca bufnița (buha) în întunec, și ca vermele în noroiu și ca furul în cétă întunecimei, căutând pre cine să-l înghită;⁹⁾ Unul nu plăcă după Christos, pentru-că fiind îngânfat, nu vrea să și înmóie inima rătăcită: altul pentru-că Christosul lui e burta și gátlejul.

1) S. I. g. de a.
2) Mat. XXIV, 35.
3) Mat. VI, 20.
4) Ioan XIV, 6.
5) Mat. XII, 21.
6) Simb. cred.

8) Apolog. Socr.
9) Ap. Petr.

Și dacă merge asta tot așa până la patul de agonie, adevărat până la patul morții: cine va fi de vină ôre, că se osîndește unul, ca acesta? Pöte Christos Dumneđeul nostru, care dacă l-a chemat: „vină după mine!“ 'i-au răspuns: „nu vreau!“ care dacă l'au căutat, s'au ascuns în locuri oprite... care, dacă a fost imbiat cu trupul lui, l'a scuipat prin păcatele mărturisite, care dacă a fost imbiat cu s. cruce ca să fie scos din prapastie, a înjurat-o! Răspunsul e gata și preanatural.

Alta e calea Iubiților mei fii sufletești care ne duce la mântuire: calea arătată de Christos Dumneđeul nostru. Să nu o părăsască dară nici când acela, care n'au alunecat după ea; dar' apoi să revină ea, până încă nu târđiu, cel ce nu s'au îngrozit a o părăsi neprecugetat.

Și acum atêrnă dela noi, mai ales în aceste sfinte și mari ăile de post — să ne mântuim, sau să ne osîndim!

O! Iub. mei Asc. să nu întârziem a alege binele, prin primirea, împlinirea și urmărirea tuturor mandatelor împuse de Mântuitorul lumii, ca astfel, odinioră să-'l putem urmări și însoți și întru mărirea lui cea vecinică. Amin.

Iosif-Ioan Ardelean.

Isidor cavalier de Onciul.

Inregistrăm cu durere, trista scire despre trecerea din viață pré timpurie a mult regretatului profesor și decan al facultății teologice din Cernăuți Isidor cavalier de Onciul întemplată la 2 Martie c. n. a. c. în etate de 63 ani.

În fața acestui trist caz biserica românescă din Bucovina, facultatea teologică și universitatea din Cernăuți a luat doliu, dând astfel expresiune activității neobosite și meritelor avute a adormitului în Domnul.

Privind asupra vieții dînsului ca preot și profesor constatăm, că a fost preot de model, carele prin manierile sale creștine și preoțești a contribuit la creșterea poporului în simț creștinesc și național, ér ca profesor a știut să imprimeze în tinereime simțul și plăcerea, pentru studiul s-tei scripturi. Ca profesor de limbele orientale la fostul institut teologic din Cernăuți, și dela 1875 ca profesor la facultatea teologică a dezvoltat o însemnată activitate literară. A scris o „archiologie biblică“ „Introducere în cărțile Testamentului vechiu“, „Istoria dezvoltării

științelor teologice în Bucovina“, „Fondul religios gr. or.“ „Traducerea din originalul ebraic al psalmilor“, carea s'a publicat în „Candela“ până la psalmul 87.

În aceste scrieri, el este scrutătoriu neobosit și cel dintăiu autor modern în literatura ortodoxă română pe acest teren. Scrierile sale sunt și rămên de valóre, de ôre-ce sunt scrise, ținând cont de rece-rițele și stadiul în care se găsește astăzi literatura teologică. Dînsul a funcționat și ca consilier al consistoriului gr. or. din Cernăuți, și ca membru în comitetul societății pentru cultura și literatura poporului român din Bucovina, precum și ca membru al comisiunii pentru examinarea cărților școlastice românești.

Pentru meritele sale ca preot și profesor a fost distins răposatul de fericitul întru aducere aminte archiepiscop și mrtropolit Silvestru Morariu-Andrievici cu rangul de protopresbiter staurofor, ér biserica, inteligența și poporul din Bucovina cu stima și iubirea meritată.

Prin scrierile sale răposatul și-a câștigat deosebită stimă și afară de granițele Bucovinei, și atât noi cei din Ungaria, cât și clerul din regatul României datorim cu stimă și recunoștință răposatului în Domnul, pentru serviciile bune făcute s-tei noastre biserici, ca preot, profesor și scriitor bisericesc.

Dăm expresiune deci acestui simț de recunoștință, cu care datorim răposatului în momentul când să desparte de noi.

Dormi în pace lucrătoriule obosite! Scrierile tale sunt și rămên vecinică mărturie, că până ai fost între noi, talantul primit dela Domnul l-ai folosit cu totă demnitatea. Posteritatea va înscrie în analele vieții și istoriei bisericei noastre activitatea dezvoltată de tine, ca vecinic să rămâi îndemn și model pentru generațiunile viitoare asupra modului după care avem să plinim cursul vieții noastre. Un timp îndelungat te-ai făcut arôtotoriul celor cerești și „tainicul Stăpânului“, urmând și penetrând în spiritul genuin al s-telor scripturi, ai adaus la tăria și puterea biserice și la întărirea caracterului divin al s-tei scripturi în inimele credincioșilor.

Depunând o lacrimă de durere pe mormântul celui ce să desparte de noi, rugăm pe D-đeu, ca sufletul lui să-l așede în locașurile dreptilor între cei aleși ai Domnului, al căror vrednic școlar și următor a fost până a fost aici pe pământ.

In veci amintirea lui!

Reflecțiuni

la articolul „Cestiunea culturii naționale“ publicat în „Tribuna Poporului“ din 6/18 Februarie Nr. 24.

Cele scrise în suscitatul articol, părându-mi-se a fi răspuns la corespondența mea din „Dreptatea“ Nr. 20 a. c. și vedând că în acel răspuns se mistifică adevărul cuprins al celor scrise de mine în „Dreptatea“ în interesul adevăratei culturi naționale și a sanării răului, mă simt îndemnat a restitui adevărul ascuns cu intențiune de „Amicul Culturii“ în „Tribuna Poporului“ și apoi a mai adauge unele, cari cred eu că vor lămurii și mai de aproape chestia despre chiamarea învățătorului confesional.

Nainte de toate voi să descarc „Tribuna Poporului“ de greutatea neadevărurilor ce i-le-a trimis „Amicul Culturii“ spre publicare. Eță cum :

1. Eu în Nrul 20 al „Dreptății“ din acest an și prin cuvinte singuraticе, și prin construcțiuni întregi și chiar prin titula dată corespondenței mele — cetescă cine vrea să se convingă — am intonat clar și limpede, că unii, puțini învățători confesionali înclină spre castre străine.

Așa cred eu, că au și înțeles corespondența mea din „Dreptatea“ mai toți învățătorii nostri confesionali, afară de cei cu musca pe căciulă ; altfelii nici nu-mi pot esplica de ce a estins „Amicul Culturii“ bănuiala imputată unora puțini asupra întregii învățătorimi confesionale. Se vede că corespondentul caută tovarăși (ortaci) la necaz.

Întovărășirea ca să-ți ajute ție e bună când stai să faci lucruri bune ; dar când seduci cu ea pe cetitori, când resvrătești pe învățători, când compromiți un jurnal care-ți dă ospitalitate și-ți contrașici și ție scriindu-te amicul culturai și apoi spunând lucruri neadevărate, o însușire, care în pânșă culturii formeză o pată neșă, asta ortăcirea pentru a te acoperi pe tine și păcatul tău cu mulțimea ortacilor sau a tovarășilor — nu este bună, căci este abus, dacă n'o fi mai mult.

2. „Amicul Culturii“ afirmă în „Trib. Pop.“ că eu ași fi bănușit pe unii învățători cu inclinare spre castre străine, pentru-că aceia ar fi avut tăria sufletescă să desvlească la lumina șilei unele incorectități și desconsiderarea legii din partea unor organe și autorități publice.

Nimic mai neadevărat decât acesta. Eu n'am putut și nu pot ști, dacă vre-unul sau altul dintre învățători va fi desvilit sau nu autorității publice atari incorectități, cari nu s'ar fi considerat, și deci în corespondența mea din Nrul 20 al „Dreptății“, n'am purces din motivele, cari pe nedrept mi-se insinuă. Eu am purces în aceea corespondență numai de la tendința manifestată de unii învățători cu înființarea unui convict în Seghedin, mai departe de la tendința ce se vede espusă în un apel, adresat de un învățătoriu cătră colegii săi, în care într'altel se

dice: „nu sunteți sătui de doi stăpâni, din cari se vede că sunt chiamăți unul a ne fericii... altul a sta cu mânilе în sîn,“ pre cum și din alte asemenea casuri, pre cum se ved acestea espuse și în o corespondență publicată în „Dreptatea“ Nr. 27 din a. c. de un preot din Ogradena, care așa cred, sunt de ajuns spre a justifica cele scrise de mine, fără să fie necesitate a se mai adauge ca motiv și ceea ce nu este cuprins în corespondența mea din „Dreptatea“ Nrul 20 din a. c.

Mărturisesc, că ar fi un lucru frumos, dacă aceea puțini învățători, pe cari i-am combătut eu, prin ținuta lor ar desavua cele scrise de mine. Eu ași fi cel dintăi, carele nu le-ași detrage nimic din stima ce o merită, care stimă o dau bucuros marei maiorități a învățătorilor vrednici și fideli ai bisericei și națiunei.

Amicul culturai așa dară nici prin adaugerea din vânt a motivelor sugerate corespondenței mele din „Dreptatea“ Nrul 20 nu se adevărește de feliu de amic al culturai, dar una o dă limpede pe față, că mistificând adevărul celor scrise de mine, caută popularitatea învățătorilor și dejosirea organelor bisericești. Puțină aderență cătră biserica și tot-atăta și cătră școla confesională.

3. Amicul culturai din „Tribuna Poporului“ în articolul citat mai repește încercarea de a pune meritele învățătorilor preste ale preoșilor, și spre acest scep susține, că învățătorii n'ar fi primit ajutoșe de stat (premiu pentru limba magiară ?) și n'ar fi făcut ca unii preoști, cari au depus reverenda și au primit posturi de la străini. La acesta aserțiune a „Tribuna Poporului“ eu, care am mare stimă și cătră preoșii și cătră învățătorii vrednici declar, că nici odată n'am avut intențiunea de a apăra omeni rătăciți, din contra chiar din corespondența mea se vede, că eu am avut intențiunea de a contribui la sanarea răului pentru-că datorința creștinescă este : „a îndrepta pe cei rătăciți.“ Adaug apoi, că dacă vre-un preot va fi trecut vre-odată la străini, acela n'a încercat a duce cu sine și biserica în castre străine, ci judecând după cele scrise în „Trib. Pop.“ a depus reverenda, a dat adecă înapoi bisericei ce a fost a bisericei și a plecat cu ce e al său, prin urmare a ferit biserica de povănișul spre care a plecat el, de ceea-ce învățătorii cei puțini, combătuți de mine, abia vor putē feri școla.

Și aici se arată dușul cel rău al „amicului culturai,“ căci nu-i place sistemul școlei confesionale, care numai prin biserica susține școla și prin urmare trebuie se deș rol preoșimei și în afaceri de școlă. Dacă ești amic al culturai și credincios institușionilor bisericești, de ce umbli să slăbești prin învrășbire stălpilii institușionilor. Mai preot ca învățătoriu harnic nimenea nu pôte fi, firește însē, fără ambișioni deșerte.

4-a. „Tribuna Poporului“ susține mai departe,

că în vara trecută o reuniune de învățători ar fi rugat pe venerabilul consistoriu să nu permită reducerea salarelor învățătoresți, dar fără rezultat. Nu știu dacă acesta e adevărat sau nu, ceea-ce știu eu însă este, că dacă o rugare adresată venerabilului consistoriu nu s'ar fi rezolvit conform dorinței reuniunii petente, atunci sunt sigur, că învățători cu bunăvoință din un astfelu de motiv n'ar fi gândit la castre străine, ci ar fi recurs la forurile, cari stau și peste venerabilul consistoriu.

Se vede și de aici, că amicul culturii mai bine decât se nisuiască pe calea organelor noastre bisericesti, a vindeca răul, mai bine alarmează lumea prin jurnale. Apoi unde-i atunci nisuița de a consolida școala confesională și a promova cultura națională?

5-a. „Tribuna Poporului“ susține mai departe, că la convictul din Arad, ar fi concurs și învățătorii cu contribuiriile lor.

Să-mi fie permis a aminti aici, că eu n'am scris de convictul ce n'a existat nici când în Arad, ci de cele două alumnee înființate în timpul din urmă. Și că eu n'am intenționat a detrage nimic din zelul și meritele majorității învățătorilor celor demni: îmi permit a întreba numai pe cei malconțenți crescuți în alumneu fie cu sacrificiul poporului, fie cu sacrificiul învățătorilor celor buni, cum răsplătesc ei acele sacrificii?

E amicul culturii așa departe de isvor, în cât se nu cunoscă nici întâmplările cele mai recente? nici institutele? Nu credem. Dacă însă ar fi așa, atunci e rău de tot să scrii despre lucruri necunoscute numai ca să paradezi.

6-a. Se mai plâng unii învățători malconțenți că dâșii n'ar ajunge a ocupa locuri onorifice. Acestă plânsore poate să fie dreptă pentru dâșii, dar nu pentru învățătorii buni, de ôre-ce pe aceștia îi vedem funcționând ca membrii în comitetele parohiale, în comitetele și sinódele protopopești, în consistorii etc.; aceste-s lucruri, care un om conștiințios nu le folosește spre a deveni popular nici atunci, când el însuși ar fi cel vătâmat pentru că afirmă un neadevăr și pentru-că își dă șieși prea mare importanță.

De altmintrea mulți ômeni — pot fi și învățători — au de la fire ceva respingătoriu în fap-tura lor, se mai adauge și ținuta neagreată: atunci étă conflictul, cine pòrtă vina? — — — — —

Fie-care este în prima linie ei și apoi faurul sor-ții sale, apoi vin celelalte împregiurări și ceilalți ômeni.

7-a. În fine declar că „Tribuna Poporului“ e în mare rătăcire când susține, că articolul publicat de învățătorul V u i a în „Revista școlară“ ar fi un articol nevinovat. Pentru orientare amintesc aici, că așa cred eu, este de ajuns să mă provoc la o singură aserțiune a învățătorului V u i a din acel articol. Dinsul susține adecă între altele, că deși biserica

și națiunea dispune de multe mijlôce, totuși pentru învățători n'ar fi făcut nimica. Și cred, că nu este de lipsă, ca pe lângă cele publicate în corespondența mea din „Dreptatea“ nrul 20 din a. c. să mai adaug și aici, ceea ce de altcum știe întréga națiunea, că biserica și națiunea a făcut totul ce i-a stat în putință pentru ridicarea școlélor și învățătorilor nostri. Êr dacă d-nul V u i a susține contrarul în fața acestui adevăr în genere cunoscut, conclusiunea nu pòte fi alta, decât, că dînsul a încercat să răspândescă în public neadevăruri și să ducă în rătăcire pe colegii săi învățători.

Până aici restituirea adevărului.

Cărei părți din vastul cuprins al titlului „cestiunea culturii naționale“ crede acum amicul culturii că a servit cu scrierea sa plină de mistificări sau afirmări neadevărate?

E păcat de timp, căci cestiie culturală nu e de feliu într'insa; titlu scrierii cu cât e mai îngâmfat și fanfaron, cu atât e mai fără valôre, dacă cuprinsul celor espuse sub dînsul nu ceea-ce spun cuvintele dintr'nsul că are să urmeze.

Și apoi noi, cei cu școala confesională, avem noi în faptă lipsă de asemenea sforăituri?

N'avem noi cu deosebire noi învățătorii confesionali destul material școlar de a discuta?

Ca școlă în genere nici nu poți dar nici nu-ți e permis se stai locului, înțeleg pe învățătoriu, căci el e școala: psihologie, didactică, disciplină, plan de învățământ, etc. etc. tot material, în care se pòte distinge ori-care învățătoriu dar totdeodată și trebuie să-l știe. Cu de-al de astea să ne ocupăm, învățând pe cei de luminat să nu umblăm a îmbêta lumea cu cestiie bombastice, cari las că-s mistificate, dar nici nu au interes decât pentru partea cea mică a publicului cetitoriu.

La noi Românii mai e și aceea, că învățătorii mai trebuie să se cualifice într'unele direcțiuni, de cari alți învățători nici n'au trebuință, anume învățătorii nostri confesionali trebuie se studieze cestiie, cum trebuie să propună în școlă ca să corespundă cerințelor statului și totuși școala să rămână școlă confesională română.

Anume intonez c o n f e s i o n a l ă și r o m â n ă; fiindcă prin legile noué bisericesti tocmai aceea se țințește a reduce valôrea confesionalității și a destrăma tóte firele ce ne légă că români într'un corp fie bisericesc fie nebisericesc?

Aci este destul material de studiat pentru un învățătoriu harnic, care-și iubește biserica și școala confesională română.

Cugetatu-ne-am vreodată, care au fost mijlôcele prin cari biserica noastră a grupat poporul într'un corp și național și strict bisericesc? Cu ce mijlôce a contribuit școala la această lucrare gigantică? Deajuns sunt acelea și în relațiile de astăzi? Și dacă nu-s de ajuns, cu cari să le înmulțim? Cum se le aplicăm etc. etc.

Am crezut, că de astădată e de ajuns, simplu a indica, ce trebuie și ce n'ar trebui făcut.

Amicul școlii.

Afaceri religioase.

Sub titlu acesta a publicat „Telegraful român“ un ciclu de articlii, din cari reproducem următoarele:

Situațiunea bisericii române preste tot este tristă.

Cetiu-am de ne-am scârbit despre sdruncinarea bisericii din România, prin detronarea metropolitului primat. Acesta nu a urmat din lupta partidelor, nici că guvernule s'au jucat cu biserica, (Sinodul episcopesc) ca cu o păpușe, ci a urmat precum s'a scris mai în urmă, din întervenirea dușmanilor străini și puternicii ai bisericii din România.

Acesta lucrare tristă de dincolo a avut multă înrîurire și încurajare pentru inimizii bisericii noastre de dincóce de Carpați.

Înțeles-au această cetitorii, din aceea împrejurare, pentru-ce óre această fóie nu aderéză la partidul poporal (catolic) care e mai apropiat de principiile ei politice? Nu aderéză pentru-că se teme de el mai mult decât de tóte partidele, fiind-că acesta ajungênd la putere, va ataca biserica și religiunea poporului nostru, și în acest cas i-a luat totul.

Tristă și amenințătoare este starea bisericii din România. Românii s'au rëcit de ea, încât unii o desprețuesc, alții, socialiștii, publice o ucid, și străinii se ridică și înaintéză, încât ajungênd cei ce cer votul universal în România la putere, va deveni România o Palestină.

Biserica română din Transilvania și Ungaria încă este amenințată de indiferentismul inteligenței și a cărturarilor nostri. Acest indiferentism este inamicul cel mai mare al naționalității românesce fiind-că prepară generația viitoare a fi bună de pescuit pentru ori și cine.

Mai suferă biserica noastră și de împărechierile dintre noi, de rësboiul proselitismului dintre uniți și neuniți, și mai trist acum, că trec Românii din Bănat la secta Nazarenilor. Care e cauza? Cei chemați o vor căuta.

Față de aceste casuri concrete și destul de triste nu trebuie să stăm cu nepăsare, ci spiritual trebuie să ne armăm. Este imperios necesar a studia, a ne pregăti, a ne fortifica în biserică, ca să ne apărăm contra ori cărui atac asupra religiei a limbei și a datinelor poporului român.

Spre a ne însufleți din cele șise, în chemarea noastră de preoți să aruncăm o privire asupra poporului român. Deprinși a crede, că poporul român de deci de vécuri a fost cercat și ispitit a-și părăsi legea și naționalitatea sa, el a rămas tare în credință ca o stâncă, încât nimenea nu l-a putut abate dela credința strămoșescă; stăm linisciți fără a-l mai fortifica, fără al mai întări în datinele lui religioase, ci din contră îl slăbim; șilnic vedem fie-care cum cul-

tura naturală perfidă și viclenită a înaintat până la sat; des auzim că evreul pe poporul nostru în cărciume mai mult îl învêță decât preotul în biserică. Școla însași poporală confesională n'are catechet, copii slab educați, acasă și mai slab educați în religiune, deóre-ce mănecând dela principiul pedagogic: a merge dela cele cunoscute la cele necunoscute, dogmele nu știu când le va cunoște. Și noi nu putem crede, că un Român ar pute fi undeva, curele cu intențiune ar cuteza să subsape religiunea. Nu șic și cu intențiune — dómne feresce — ci din motivul luminării și al progresului șici ei: e minciună că pe Iona l-a înghițit chitul, deóre-ce istoria naturală arată, că chitul are gâtlej strêmt.

Dacă această e minciună, vor reflecta școlarii, multe minciuni vor mai fi în religie. Obicinuiți Românii a înainta încet, domol, cu pași egali, nu vor să vadă cum tóte în mod accelerat progreséză. Încreduți în Dumneșeu, nu se tem de uici un rău. Nu vor să vadă cum musca e prinsă de paiianjin, așa și el prin datorii ajunge rob străinului; ved și nu cred ochilor, de ce tufișul din marginea pădurii nu mai crește? Pentru-că copacii cei mari cu ramurile lor opresc și sórele și plóia.

Românii în cele ale religiei se răcesc, multă inteligență nu merge la biserică. În imorală se înmulțesc. Copii ilegítimi, concubinatele, bețivii, furii, se înmulțesc an de an. Óre unde vom ajunge? În cele materiale sărăcesc românii de înspăimântare. Asémënați în fie-care parochie câți ómeni avuți séu cu dare de mână erau înainte cu 30 de ani și câți sunt ađi? câți șileri erau atunci și câți sunt ađi? câți și-au vëndut casele și moșióra și au trecut în România? scurt câți sëraci avem astăđi? A urmat sărăcia din sistemul cel urma Meternich: „Ungaria trebuie sărăcită și atunci se va supune? séu din dușul rău al progresului: să trăsesc bine, să beau bine, să fac chefuri și lux, ca să mă prețuescă lumea? Precum într'o grădină dacă proprietariul séu grădinarul vede, că pom de pom se uscă și el nu face nimica, nu le pune gunoiu, nu-i curăță de vermi, ori nu le schimbă locul, acea grădină cu siguranță rămâne o paragină, așa și o comună bisericească.

Preste aceste s'au format furi și de pomi, îi iau și-i oltuesce de nu-i mai cunoșci.

Astfel s'au început între români, priviți la Oradea-mare, unde românii gr.-cath. și rutenii cer în bisericile lor limba magiară; priviți în secuime, priviți la românii de prin orașe și vedeți cum perd séu părăsesc limba lor și cum se amestecă prin căsătorii mixte cu alte neamuri străine de lege, străine de datine românesce.

Mijlócele de apărare cari sunt? Primul mijloc este separatismul de străini. Vremile de demult aveau un rău, care ađi îl socotim de fórte necesar, fórte bun.

Românii în secolii trecuți aveau preoți, păstori fără multă carte, însă aceia erau tari în credință până la mărturisire; erau însuflețiți de chemarea lor de „părinte.“ Se înțelegem bine, în secolii trecuți cercați erau să-și părăsescă legea lor, astăzi e mai trist, fiind-că sunt românii cercați să-și părăsescă naționalitatea lor. În naționalism nu se pot românii măsura cu frații lor magiari, onore lor, că au învățat istoria până la cei mai de jos, încât cu fanatismul național au întrecut și pe francezi, românii însă sunt tari în religia lor, în credința lor și numai aici în biserică se pot apăra de tot răul. În această citadelă stăpân este preotul.

D I V E R S E.

* „*Enciclopedia Română.*“ Fascicolul III. al acestei publicațiuni este aproape întreg tipărit și se va expeda abonaților peste câteva zile. Acest fascicol cuprinde articolele de sub inițialele An—As și este înzestrat cu numeroase și frumoase ilustrațiuni, lucrute la F. Brockhaus în Lipsca și la Angerer et Göschl în Viena (Biserica Antim din București, și de la Curtea de Argeș, Apollon, Aphrodite, Ariadne, Artemis, Taurul Farnesean de Apollodoros, seminarul rom. din Arad etc.) Dintre articolele mai mari, de interes special românesc, amintim. Arămânii de Gustav Weigand, Arad, comitatul, orașul și dieesa), Argeș, etc. Lucrările pentru fasc IV. se vor începe imediat, astfel că în fiecare săptămână se va tipări cel puțin 1 colă de tipar. Fascicolele se trimit fără excepțiune numai acelor abonați, cari au achitat anticipativ prețul lor.

† *Necrolog.* Subsemnații cu inimă înfrântă de durere, aducem la cunoștința tuturor amicilor și cunoscuților, că iubitul și neuitatul nostru frate și unchiu Teodor Popoviciu, asesor la scaunul protopopesc în Arad, paroch gr. ort. rom. în Șeitin, a încetat din viață în 20 Februarie a. c. v. în anul al 66-lea al etății și al 40-lea al serviciului preoțesc. — Remășițele pământenești ale defunctului s'au așezat spre odihnă eternă în 22 Februarie v. c. dimineața la 10 ore. — Odihuește în pace suflet nobil! — Șeitin, în 21 Februarie v. 1897. — Efemia (Efi) Popoviciu, ca soră; Ioan Mihaiu, Emil, Teodor, și Mina ca nepoți; Dușan Georghievici și soția Teodora Popoviciu ca nepoți; Ioan Codrean, preot ca cumnat; Saveta Codrean măr. Poliș Cațița Codrean ca cumnate.

* *Convocare.* Domnii acționari ai „institutiunii de credit și economii „Victoria“ prin această se invită conform §. 17. din statute la a **IX-a adunare generală ordinară**, carea se va ține în Arad la 14. Martie 1897 st. nou la 10 ore înainte de amead, în localitățile institutiunii (strada Archiducele Iosif Nr. 2.) — O b i e c t e.

1. Raportul direcțiunii, al comitetului de supraveghiere și stabilirea bilanțului.

2. Deciderea asupra distribuirei profitului curat.

3. Modificarea statutelor (§§. 4, 8, 19, 21, 22, 23, 27, 33, 38, 55, 56, 57, 58, 59, 61 și 67.)

4. Alegerea unui membru în direcțiune și a unui membru în comitetul de supraveghiere.

5. Alegerea comitetului de censored.

Domni, acționari, cari doresc a participa la adunarea generală în persoană sau prin plenipotențiați în sensul §. 22 al statutelor, sunt rogați a-și depune acțiunile eventual dovețile de plenipotență la cassa institutiunii cel puțin cu 24 ore înainte de adunarea generală.

Bilanț pro 1896

ACTIV.

Cassa în număr	42063	57
Bon în Giro-Conto	585.53	
„ la alte banci	22768.—	23353 53
Cambii în portofoliu	1067631	95
Imprumuturi ipotecari	322102	—
Avansuri pe efecte	10859	—
Casa institutiunii strada Arch. Ios. Nr. 2. și alte realități	64079	72
Efectele proprii	5547	21
Diversi conturi debitoare și interese transitoare restante	10420	30
Mobilier	3094 90	
după 10% amortisare	309.49	2785 41
	<u>1548842</u>	<u>69</u>

PASSIVE.

Capital social		
300 buc. acții à fl. 100	300000	—
Fondul de rezervă al acționarilor	94777	88
Fondul de pensuni al funcționarilor	7914	32
Depuneri spre fructificare	1073169	23
Depozite de cassă	4413	74
Contribuție restantă după inter. dep.	2367	63
Interese transitoare anticipate	16308	69
Dividendă neridicată	568	—
Diverse conturi creditore	2054	—
Profit transpus din 1895	3536 35	
Profit net	<u>43732.85</u>	<u>47269 20</u>
	<u>1548842</u>	<u>69</u>

Contul de Profituri și perderi

DEBIT.

Interese:		
Pentru depuneri spre fructificare	48801	70
Spese:		
Chiria localului	1000.—	
Contribuție și 10% dare la int.dep.	9221 99	
Registre, imprimare, lemne, lumină, diverse	2716.12	12938 11
Salarie	10601	82
Porto	1690	50
Amortisare din mobilar	309.49	
Amortisare la cambii	830.—	1139 49
Venit transpus din 1895	3536.35	
Venit net pe 1896	<u>43732.85</u>	<u>47269 20</u>
	<u>122440</u>	<u>82</u>

CREDIT.

Interese:		
dela cambii	86834.52	
„ ipoteci	27601.85	
„ avansuri pe efecte	803.85	115240 21
Provisiuni	136	42
Chiria și venitul realităților	3527	84
Venit transpus din 1895	3536	35
	<u>122440</u>	<u>82</u>

Oncu, m. p.
director executiv.

Raicu, m. p.
secretariu.

Diracțiunea :

Dr. Vuia, m. p. președinte. *Georgiu Lazar*, m. p. vice-președinte. *Mihai Veliciu* m. p. *Papp*, m. p. *Dr. Nicolau Cioclan*, m. p. *V. Mangra*, m. p. *Ciorogariu*, m. p. *Karátsonyi*, m. p.

Comitetul de supraveghiere :

Subsemnatul comitet am esaminat contul present și l'am aflat în deplină regulă.

Arad, 24 Februar 1897

Petru Truția, m. p.

președinte.

George Feier, m. p. *George Popoviciu*, m. p. *Papp*
Vasilie, m. p. vice-președinte.

C o n c u r s e.

Pentru ocuparea postului de preot-învățatoriu în comuna **Slatina**, în protopresviteratul Butenilor — prin această se escrie concurs până la 30 zile dela întâia publicare.

Venitele incopciate cu acest post sunt : Jumătate sesiune 140 fl. ; bir dela 100 case 87 fl. ; venite stolare 100 fl. ; grădina parochială 40 fl. ; salariul învățătoresc 100 fl. ; bucatele învățătoresci 50 fl. ; 4 stângeni de lemne 16 fl. — Suma : 533 fl. v. a. și quartir liber cu grădină.

Recurenții în acest restimp sunt poftiți a se presenta vr'odată în biserica din loc spre a-se face cunoscuți parochianilor, érá recursele le vor substerne pe calea oficiului protopresviteral din Buteni.

Slatina, la 20 Februaru 1897.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine : **CONSTANTIN GURBAN**, m. p. protopresviter.

—□—

Pentru deplinirea parochiei de clasa a III-a din **Mély-Nádas**, protopresbiteratul Belințului, se escrie concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare.

Beneficiul parochial face : 1) Una sesiune pământ de 30 jughere și 1/2 jugher intravilan ; 2) birul usuat până aci (6 pătrare grâu dela una sesiune) 3) venitul stolar dela 110 numere de case, — toate aceste ia olaltă dau un venit anual de cel puțin 420 fl.

Recursele ajustate conform prescrielor stat. org. și a regulamentului pentru parochii se se trimită părintelui protopresbiter Iosif Grădinariu, în Belincz ; până la terminul susindicat, érá recurenții cu observarea §. 18 din regulament vor avé a se presenta în biserică, spre a-și aréta desteritatea omiletică și rituală.

Comitetul parochial.

Cu consensul meu : **IOSIF GRĂDINARIU**, m. p. prot.

—□—

Sé escrie concurs pentru parochia primă din **San-Nicolau-Roman**, cu termin de alegere **6 April (25 Martie) 1897**.

Emolumintele împreunate cu această parochiă sunt : 1) Jumătate din pământul de 46⁶⁶³/₁₆₀₀ jugere, cuprins în 15 locuri, quartir liber în preț de 400 fl. ; 2) jumătate din birul ce se va aduna din ambele parochii prin epitropia parochială, parte grâu, orz, cucuruz în preț de 200 fl. ; 3) jumătate din stolele din ambele parochii în preț 240 fl.

Sé observă că alegéndul va suporta toate sarcinile publice, și până se va îndeplini a doua parochie va fi îndatorat a administra și cea parochie numai pentru stolele din acea parochie.

Recurenții să trimită recursele ajustate conform

regulamentului §. 15 lit. a) pentru parochie de clasa I. adresate comitetului parochial din San-Nicolau-Roman, subscrisului protopresbiter în Méhkerék u. p. Sarkad (Bihar) până în 17/29 Martiu a. c. cu atât mai vértos că cele intrate după acest termin nu se vor lua în consideratiune, ér conform §. 18. din regulament sé se presinteze în s. biserică din San-Nicolau-Roman, pentru a-și aréta desteritatea în cele ceremoniale și oratorie.

San-Nicolau-Roman, 15/27 Ianuaru 1897.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu : **NICOLAE ROCSIN**, m. p. prot

—□—

Pentru ocuparea postului de învățator dela școla primă de băeți din **Toracul-mic**, prin această se escrie concurs cu termin de alegere în 30 de zile dela prima publicare, salariul să va plăti din cultus în rate lunari.

Emolumintele anuali împreunate cu acest post sunt : a) în bani 220 fl. v. a. ; b) 48 fl. pentru încăldământ din care se va încălzi și școla ; c) 15 fl. pentru conferințele învățătoresci dacă va lua parte ; d) 10 fl. pentru curatorat ; e) 20 chible de grâu ; f) 32 fl. pentru 1 jugăr de pământ ; g) 40 fl. pentru quartir și 400⁰ grădină estravilană.

Concurenții au se-și substernă recursele provédute cu toate documentele prescise de legea școlastică, la Preaonoratul Domn protopresbiter Paul Miulescu în N.-Komlos, comitatul Torontal, până la încheierea concursului, și a se presenta în atare Duminecă ori sərbătore în s-ta biserică spre a-și aréta desteritatea în cântările bisericesci, avénd alesul învățator a îndeplini și funcțiunea de cantor.

Sé notifică, că alesul dacă va fi capace și va conduce corul vocal în quartet esistent, va căpăta din cassa s-toi biserici una remunerațiune anuală de 30 fl. v. a. și din toate venitele corului jumătate.

Din ședința comitetului parochial din Toracul-mic, ținută la 26 Ianuar 1897.

V. Domșa, m. p.

președinte.

Petru Mihaiu, m. p.

inv. ca notariu al com. par.

În conțelegere cu mine : **PAUL MIULESCU**, m. p. protopresbiter, inspector școlar.

—□—

Pentru vacanta parochie de clasa III-a **Dusesti** — în protopresbiteratul Beiușului — conform decisiunei Venerabilului Consistoriu oradan de dto 9/21 Dec. a. t. 1896. Nr. 1577. B., prin această se escrie concurs cu termin de alegere pe ziua de **16/28 Martie a. c.**

Dotatiunea alegéndului preot constă din urma : 1) Pământul parochial de 16 holde, cu un venit curat de 160 fl. ; 2) din înmormentări mari și mici un venit de 40 fl. ; 3) din 131 zile de lucru cu mâna, un venit 39 fl. ; 4) din cununii, masluri, festanii, și alte accidentii 40 fl. ; 5) din grădina, și casa parochială un venit de 40 fl. ; 6) dela 131 case 17 cub. de bucate bir, socotit tot cubulul în 5 fl. un venit de 85 fl., de tot 404 fl. 30 cr.

Doritorii de a ocupa această parochie se poftese, că : recursele lor ajustate conform dispușețiunilor legale, și adresate comitetului parochial din Dusesti — se le înaintește subscrisului protopresbiter în Robogány — până la terminul susindicat ; érá până la terminul alegerei respectivii recurenți se îndreptătesc a-se poté presenta la s. biserică din Dusesti — în atare Duminecă spre a-și aréta — desteritatea în cele rituale și respective în oratoria bisericescă.

Rabagani, 5/17 Februarie 1897.

ELIA MOGA, m. p. protopresbiterul Beiușului.